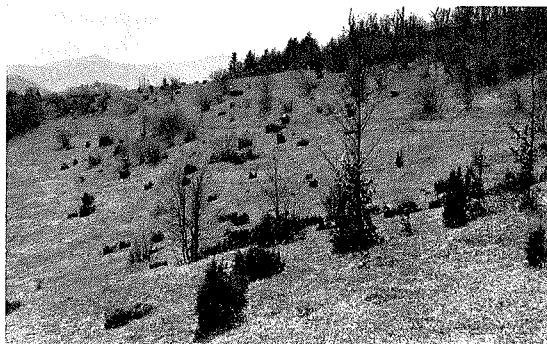

Med zanimivimi in značilnimi pojavi našega časa na področju urejanja in oblikovanja okolja, ki je ožji predmet urbanizma, je brez dvoma tudi dejstvo, da varstvo krajine in celo (posredno) varstvo narave, večje posege v pokrajino in načrtovalsko (in načrtno) delo na tem področju povezujemo z urbanistično dejavnostjo. Kadar gre za zavarovanje kakega pokrajinskega območja, po navadi pokličemo urbanista, prav tako takrat, kadar gre za sekanje na golo v kakem krajinsko občutljivem delu dežele. Za mnenje vprašajo arhitekta urbaniste tudi, kadar gre za zavarovanje okolja kake prirodne znamenitosti, in takrat, ko gre za zaščito prirodne ambienta kakega kulturnega spomenika. Z druge strani pa nekateri urbanistični načrti

tega neposredno sledi, da je naša dolžnost **smiselno oblikovanje pokrajine**. Ni potrebno omenjati vseh poti in metod za to delo, poudaril pa bi rad eno prvih in najvažnejših stopenj na poti k zavestnemu oblikovanju okolja. Izhodišče zanj je namreč regionalni prostorski načrt, ki obravnava družbenoekonomsko (in ponavadi tudi geografskofiziognomsko) regijo kot prostorsko celoto in išče skladnost med fizičnim prostorom ter dejavnostmi v njem. Razumljivo je, da mora regionalni plan posvetiti vso pozornost tudi in predvsem biološko dinamični zgradbi pokrajine in njeni ekologiji. Ta aspekt moramo obravnavati v kompleksu vrednotenja in varovanja krajine, iz katerega raste zasnova načrta. Tu najdejo svoje mesto gozdovi in vode,

20 | 21

zadnjega časa, posebej pa širši, regionalni prostorski načrti, katerih nosilci so skoraj praviloma spet urbanisti, jemljejo za bistveno osnovo svojega dela varstvo krajine in varstvo narave sploh, v svoje delovne metode pa vključujejo tudi oblikovanje krajine, skupaj z oblikovanjem prostora sploh.

Delovno področje in orodja, ki prevladujejo v kreativnem delu urbanizma, zajemajo torej tudi krajino in metode, ki zagotavljajo smotrni razvoj širšega prostora.

V kompleksu varstva narave, ki vse bolj stopa v zavest posameznikov in družbe, je težko določiti glavno težo posameznim pogledom, pa naj gre za temeljnega, to je biološko-ekološkega ali za krajinsko oblikovalskega, urbanističnega, gospodarskega in tako naprej. Zato se je pokazalo za posebno pomembno **skupinsko** delo strokovnjakov z različnih področij, ki v procesu regionalnega in urbanističnega planiranja analizirajo, vrednotijo in planirajo, oziroma programirajo prvine naravne in kulturne pokrajine. Skupinsko delo seveda implicira vzajemno poznavanje delovnih metod in v vseh primerih, še posebno pa pri urbanistih-arhitektih, zelo širok in tolerant razgled in odnos do ostalih »soigralcev«.

Poglejmo na kratko posamezne aspekte in med njimi najprej biološkega ter ekološkega. Življenjski prostor moramo dojemati najprej kot zaključen organski sistem pokrajine, ki jo karakterizirajo njen zgodovinski nastanek, prirodnoznanstveno, sociološko, gospodarsko in tehniško pogojen **vidni svet s svojo notranjo, biološko usklajeno zgradbo**. Nekdo je lepo dejal, da so v prapokrajini uravnavali njen razvojni tok naravnih zakoni, v civilizirani pokrajini pa je izginilo samostojno uravnavanje ravnotežja, ki je značilno za pokrajinsko harmonijo. Postalo je v celoti odvisno od človekovega početja. Iz

historična naselja in osamljena drevesa in ne nazadnje površine in vodilne smernice za novo poselitve in zazidavo.

Omenili smo skupinsko delo kot uspešno obliko dela oblikovalcev v širšem okolju. O današnjih gospodarskih posegih v pokrajino odločajo v glavnem posamezni specialisti ali pa v najboljšem primeru naključno zbrana skupina specialistov, a, žal, ne kaka splošna in znana ter sprejeta načela ali ljudje s skupno strokovno vzgojo in sorodnimi kulturnimi ambicijami. Tu tiči velika nevarnost za krajinsko ekologijo, za prirodni svet oblik, za skladnost organsko raščenih antropogenih prvin v krajini in za kvaliteto urbanistično arhitekturnih realizacij. Specialisti in naključno sestavljene skupine specialistov še vedno ne dajejo zagotovila za upoštevanje širokih vzročnih zvez, saj se zorni koti posameznih strok komaj še dotikajo. Taka skupina lahko ustvarja, kot pravi švicarski gozdar Leibundgut le »facetirano mozaično podobo, ki ji manjka celotnost gledanja«. Za primer bi lahko omenili številne akcije agronomov, ki prvenstveno ocenjujejo melioracijske možnosti z vidika uvajanja strojev, a so pri tem še na začetkih, zato nujno shematično obravnavajo prostor, zanemarjajo vpliv raznih na videz drobnih dejavnikov v ekosistemih, na kar nas opozarjajo biologi, npr. koristnost ptic, posameznih vrst mrčesa, vpliv mikroklimne in podobno. Javna polemika je sprožila podrobno in kritično obravnavo predvidenih krčenj na Sorškem polju in ravninskih gozdov severno od Save pri Ljubljani. Že površen, a po udeležbi strok kompleksen ogled dejanskega stanja v smledniških gozdovih, kjer so skrčili večje gozdne površine, nas je prepričal o pomanjkljivosti ozkega gledanja. Na videz pravilna in dobrohotna odločitev, da bi med skrčenimi in melioriranimi površinami ravninskih gozdov pustili

20

Primarni štadij zaraščanja opuščene pašnika v hribovitem svetu (Mirna Gora). Podobni primeri so v škofjeloško-cerkljanskem pogorju in drugod.

Foto: Marjan Ciglar

The first phase of an abandoned meadow in hills becoming grown over (at Mirna Gora). Similar examples can be found in hills around Škofja Loka, Cerklje and elsewhere.

21

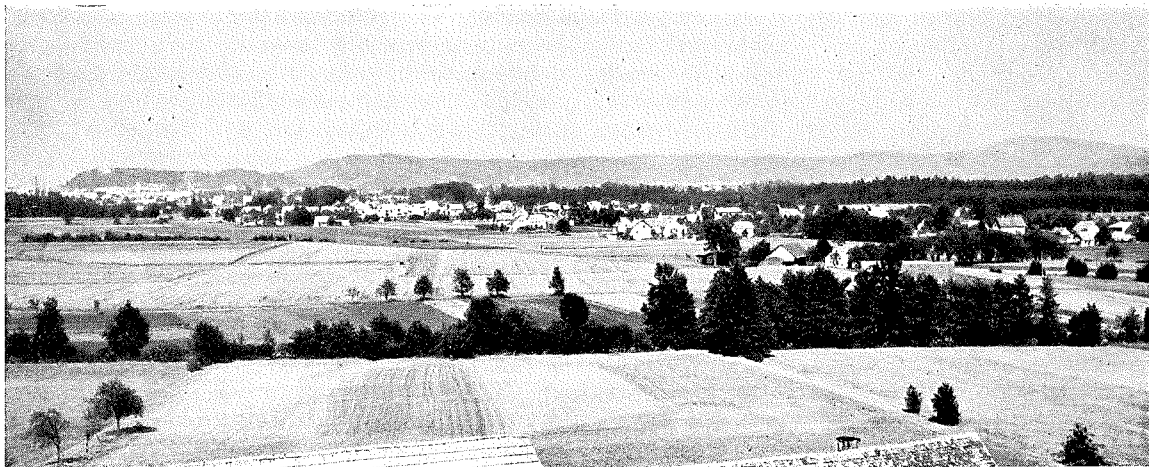
Pred petindvajsetimi leti je bila to glavna pot skozi vas (Zgornja Topla Reber v Kočevskem Rogu). Čez dvajset let bo na tem mestu normalno zaraščen gozd. Gozd je v Sloveniji zelo ekspanziven in bo naglo preobrazil tiste dele pokrajine, ki jih bomo opustili, ker ni možnosti za kmetijstvo.

Foto: Marjan Ciglar

Twenty-five years ago this was the main road through the village (Zgornja Topla Reber in Kočevski Rog). Within twenty years, normally grown up wood will be in this place. Wood is very expansive in Slovenia and will rapidly transform those parts of the land which will be abandoned on account of having lost their economical basis for farming.

22
 Urbanizacija se mnogokrat samodejno širi ob glavnih komunikacijah v gospodarsko aktivnem delu Slovenije. Prikaz zazidave ob cesti Ljubljana–Vrhnika kaže razvoj v zadnjem desetletju, 1956–1965. Večina hiš stoji v varstvenem pasu (šrafirano), ki ga predvideva zakon za ceste I. reda. Domala vsaka hiša ima svoj priključek na cesto, s komunalnimi napravami pa take raztegnjene poselitve zlepa ne bomo mogli opremiti.

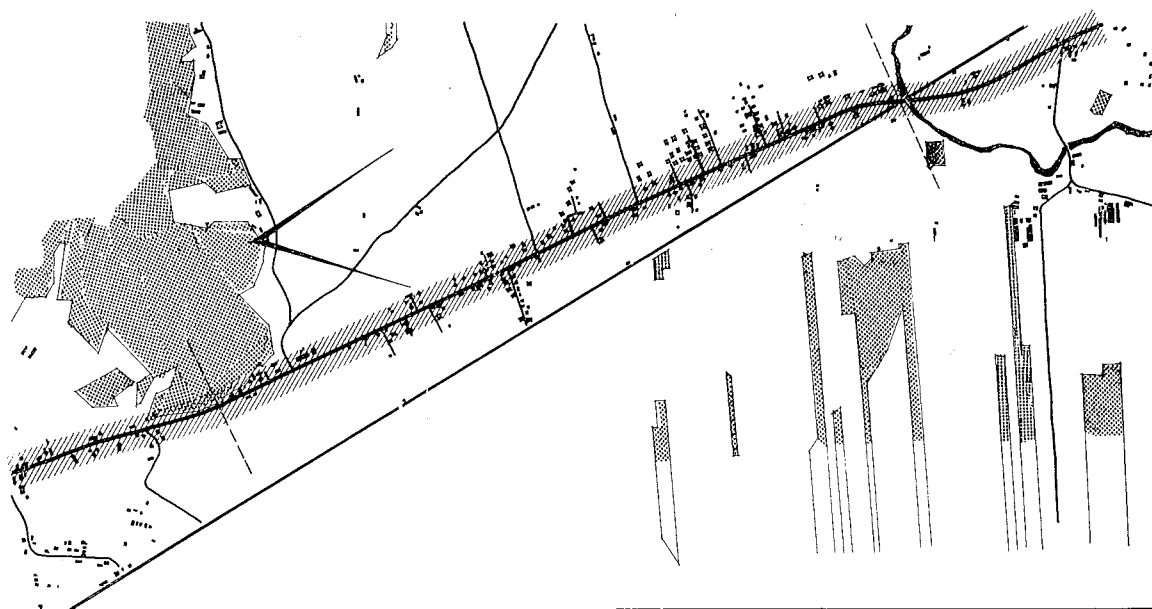
Foto: Dušan Škerlep

Urbanisation frequently extends at random along main communications in the part of Slovenia that is active in economic respect. The presentation of the development along the road Ljubljana–Vrhnika shows what has happened in the decade 1956–1965. Most houses stand in the security zone (lined) determined by the law for first rate roads. Nearly every house has its own connection to the road, while it will be practically impossible to provide communal facilities for houses in this extended development.

23
 ZAZIDAVA OB CESTI LJUBLJANA–VRHNIKA
 Urbanistični inštitut SRS, 1965
 Building development along the road Ljubljana–Vrhnika

Do leta / Before 1956
 Med leti / During 1955–1965
 Cestni varnostni pas

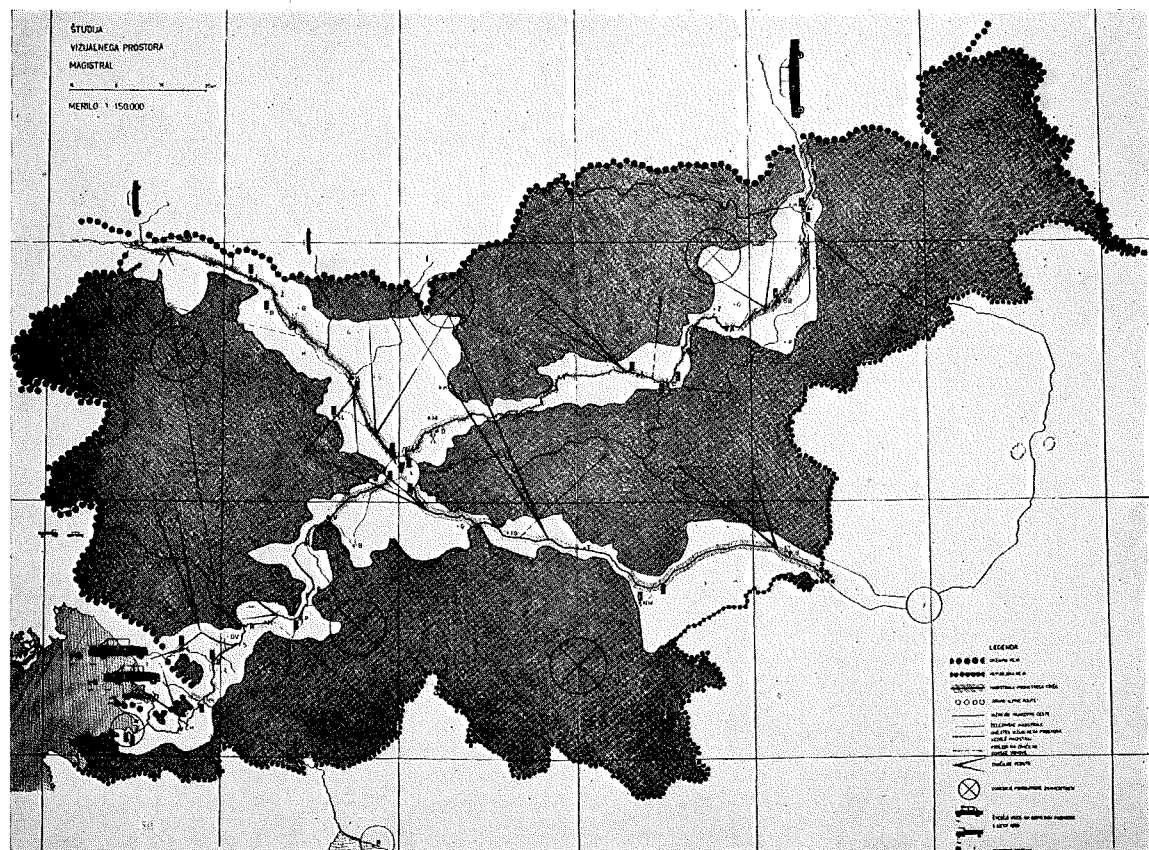

Free view zone for traffic along the road

24
 STUDIJA VIZUALNEGA PROSTORA
 GLAVNIH CEST V SLOVENIJI
 Arhitekt 4 / 1960
 A study of the »visual space« of the main roads in Slovenia

Posebno skrbno bi morali obravnavati krajino ob glavnih cestah, ki vodijo skozi Slovenijo. Na to naj opozori skica iz študije Urbanističnega inštituta SRS iz leta 1960, ki kaže ožji in širši zaznavni prostor ob cestnoprometnem križu. Ta skrb je potrebna ne le zaradi tujca, ki potuje skozi Slovenijo, temveč tudi zaradi varnosti na cesti in zaradi smotrne urbanistične organizacije našega prostora.

The landscape along the main highways through Slovenia ought to be treated especially carefully. A sketch from an essay of the Town Planning Institute of Slovenia, written in 1960, which shows the narrower and the wider perception space along the big road cross of Slovenia may call the attention to this problem. It should not happen only on account of the foreign tourist travelling through Slovenia, but also for the sake of security on the road and of the town planning arrangement of our country.

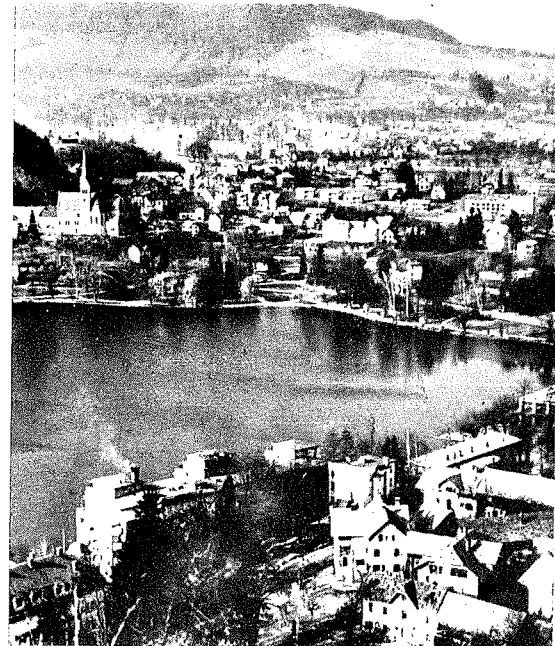
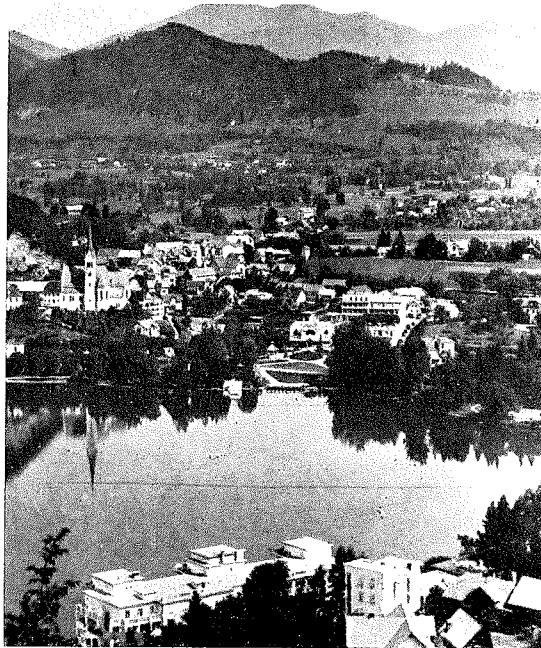

pasove gozdnega sestoja, ki bi ohranjali krajinsko tipiko, mikroklimatske razmere in ekološko ravnotežje, ni bila uspela. Veter je zrušil slabo fundiran gozd v razmeroma ozkih pasovih, še preden so bili lahko kaj ukrenili v zaščito. Ta obravnava je tudi pokazala, da moramo določena področja razglasiti za turistično in rekreacijsko pomembna in jih, zlasti ob glavnih komunikacijah ščititi in celo oblikovati. Na drugi strani te slike o parcialnosti in neuglašenosti pa leži današnje stanje urbanizma, v katerem zmagujejo specialisti posameznih področij na škodo celote, a v imenu te celote. Nepotrebni nespোরazumi imajo svoje korenine v napakah preteklosti. Moderni urbanizem in z njim prostorsko planiranje, kot ga še vedno

poznamo, sta reakcija na nehumano okolje industrijskih mest po »revoluciji« 19. stoletja. Ta urbanizem se je sicer začel kot reformno gibanje, a je bil v glavnem estetsko gibanje z vodilno silo arhitektov. Danes morajo arhitekti in urbanistični oblikovalci kot vsi pionirji plačevati za iniciatorstvo. Poslušati moramo namreč očitke, da smo zanemarjali temelje, znanstvene fundacije, ki morajo podpirati teža naših zamisli. Pri tem pa se, kot pravi van Embden, »nagibajo k obravnavanju teh fundamentov kot že kompletne zgradbe«. Če povzamemo: izolirano obravnavanje aspektov je za teoretski razvoj posameznih strok pomembno, a za predmet, ki je izrazito kompleksne narave, zelo škodljiv. Nadalje smo hoteli

Nekaj zgledov na slikah naših krajev iz različnih obdobij naj prikaže, kako nesmotno in mimo načrtov, so bile zapravljenе možnosti za občutljivo in skladno oblikovanje naselja v njegovem krajinskem okviru.

A few examples in the pictures of our places from different periods should show how disregard of plans and inconsiderate development wasted all possibilities for a delicate and harmonious formation of our settlements in their landscape surrounding.

25 | 26
Bled na slikah iz leta 1930 (sl. 25) in 1960 (sl. 26) kaže, kako je bila zazidana značilna morenska terasa za hotelom Jelovica in kako je z zazidavo načeta krajina v bližnji okolici tega našega vodilnega turističnega centra.

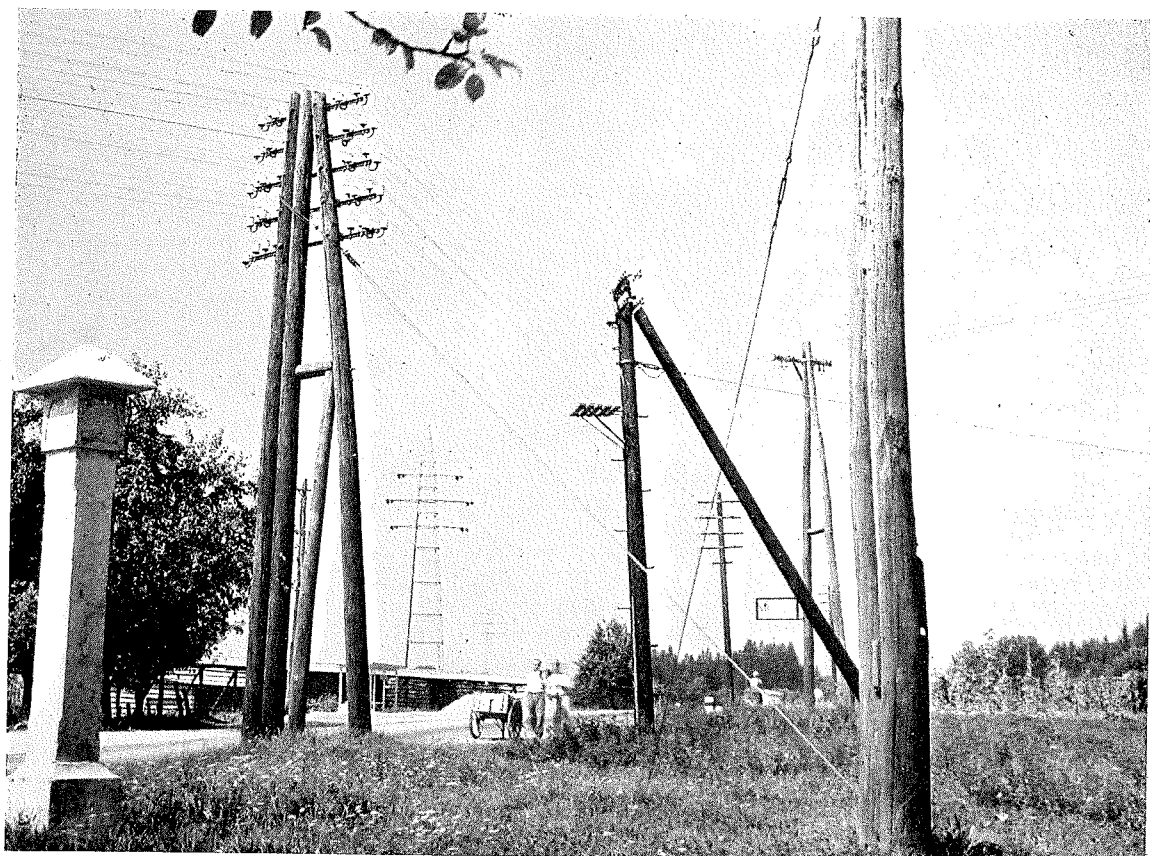
Iz arhiva UI SRS

Bled in the pictures from the year 1930 (picture 25) and 1960 (picture 26) shows how new development has covered the characteristic moraine terrace behind the hotel Jelovica and how, in the near environs, it spoils the landscape of this eminent touristic centre.

27
Neurejeni »gozd« napeljav in vodov na klancu nad Medvodami. Tako nas sprejme vhod v območje Velike Ljubljane. Tudi ta zglod dokazuje, da večine posegov v podobo naše pokrajine ne vodi oblikovalsko stremljenje, temveč gola naključnost.

Foto UI SRS, 1962

A »wood« of electric and different other lines in complete disorder at the village of Medvode. That is how one is received at the entrance to the large area of Ljubljana. This example, too, is a proof that most interventions in our landscape are not led by a designing will but by pure chance.

poudariti metodološko načelo, po katerem obravnavamo probleme najprej v regionalnem okviru, jih potem kompleksno vrednotimo in se šele zatem lotimo planskih odločitev in oblikovanja. Podčrtati smo tudi hoteli skladnost naravnih in umetnih prvin v krajini in dinamično komponento preobrazbe zaradi delovanja naravnih sil ali človeka, ne da bi si zdaj prizadevali pisati o konkretnih podrobnostih. Pred zgodovinsko pogojenostjo preobrazb se ustvarjalna misel ne sme ustavljati. Le racionalna pot, okrepljena z intuicijo in invencijo, ki je bistvo kreativnega dela, bi smela voditi preoblikovanje našega okolja. Delo pa je na tem področju in v takih okvirih naporno in nevhaležno. Po eni strani gre za prepletanje dejavnosti in naprav,

ki so značilne za sodobno urbanizirano (in mehanizirano) okolje, po drugi za procese demokratičnega upravljanja in primitivnosti. Zaradi »znanstvene metode« pri delu, a še mnogo bolj zaradi posledic, ki jih gradbeno razvojna nenačrtost prinaša širši skupnosti, ne bi smeli nikdar odlašati z uvajanjem prostorskoplanerskih procesov in ukrepov. Najprej smo začutili potrebo po takih ukrepih pri zavarovanju rezerv pitne vode in nekaterih drugih naravnih bogastev. »Rekreacijski potencial« naše pokrajine pa se bo šele pričel zaostrevati z nadaljnjo rastjo tujskega prometa in z razvojem »civilizacije prostega časa« v pogojih velikih urbaniziranih aglomeracij ljudi. Zaradi vsega tega se zdi, da bosta morala

28 29
30

28
Kljub zagotovilom in celo možnostim, da bi s predpisi zavarovali ravninske gozdove na Sorškem polju, nekateri kmetje sami podirajo osamljena drevesa in izsekavajo manjše, a za krajino značilne površine gozdov.
Foto UI SRS, 1965

In spite of the possibilities for a protection of woods on the plain of Sorško polje by means of legal regulations, some individual farmers cut single trees and small wood areas which are characteristic for the landscape.

29 | 30
Kamnik okrog leta 1930 in danes. V podaljškem historičnega jedra je nastalo novo središče, ki ne priča o enotni oblikovalski volji. Za oblikovni izraz celote pa je še škodljivejša amorfna zazidava z enodružinskimi hišicami v smeri proti Domžalam in Mengeš.
Fotoarhiv UI SRS

Kamnik about the year 1930 and to-day. In the extension of the historic core arose a new centre which does not witness a uniform designing conception. Even more harmful for the formal expression of the entirety is the amorphous development of detached one-family houses in the direction towards Domžale and Mengeš.

poudariti metodološko načelo, po katerem obravnavamo probleme najprej v regionalnem okviru, jih potem kompleksno vrednotimo in se šele zatem lotimo planskih odločitev in oblikovanja. Podčrtati smo tudi hoteli skladnost naravnih in umetnih prvin v krajini in dinamično komponento preobrazbe zaradi delovanja naravnih sil ali človeka, ne da bi si zdaj prizadevali pisati o konkretnih podrobnostih. Pred zgodovinsko pogojenostjo preobrazb se ustvarjalna misel ne sme ustavljati. Le racionalna pot, okrepljena z intuicijo in invencijo, ki je bistvo kreativnega dela, bi smela voditi preoblikovanje našega okolja. Delo pa je na tem področju in v takih okvirih naporno in nevhaležno. Po eni strani gre za prepletanje dejavnosti in naprav,

ki so značilne za sodobno urbanizirano (in mehanizirano) okolje, po drugi za procese demokratičnega upravljanja in primitivnosti. Zaradi »znanstvene metode« pri delu, a še mnogo bolj zaradi posledic, ki jih gradbeno razvojna načrtnost prinaša širši skupnosti, ne bi smeli nikdar odlašati z uvajanjem prostorskoplanerskih procesov in ukrepov. Najprej smo začutili potrebo po takih ukrepih pri zavarovanju rezerv pitne vode in nekaterih drugih naravnih bogastev. »Rekreacijski potencial« naše pokrajine pa se bo šele pričel zaostrevati z nadaljnjo rastjo tujskega prometa in z razvojem »civilizacije prostega časa« v pogojih velikih urbaniziranih aglomeracij ljudi. Zaradi vsega tega se zdi, da bosta morala

28 29
30

28
Kljub zagotovitvi in celo možnostim, da bi s predpisi zavarovali ravninske gozdove na Sorškem polju, nekateri kmetje sami podirajo osamljena drevesa in izsekavajo manjše, a za krajino značilne površine gozdov.
Foto UI SRS, 1965

In spite of the possibilities for a protection of woods on the plain of Sorško polje by means of legal regulations, some individual farmers cut single trees and small wood areas which are characteristic for the landscape.

29 | 30
Kamnik okrog leta 1930 in danes. V podaljšku historičnega jedra je nastalo novo središče, ki ne priča o enotni oblikovalski volji. Za oblikovni izraz celote pa je še škodljivejša amorfna zazidava z enodružinskimi hišicami v smeri proti Domžalam in Mengšu.
Fotoarhiv UI SRS

Kamnik about the year 1930 and to-day. In the extension of the historic core arose a new centre which does not witness a uniform designing conception. Even more harmful for the formal expression of the entirety is the amorphous development of detached one-family houses in the direction towards Domžale and Mengeš.

31

Veliki in oblikovno okorni hlevi družbenega kmetijskega obrata pri Kobaridu se gotovo ne ujemajo z značilno in občutljivo krajino zgornjega Posočja. Takih zgledov je iz zadnjih let vse več tudi po Gorenjskem.

Prav bi bilo, da bi si kmetijska podjetja poiskala inventivnejše arhitekta, pri lokaciji in ureditvi pa naj bi odgovorni organi pomislili na rob gozda, na zasaditev, na členitev stavbnih amot, na dominantne poglede in podobno.

The stables of the state owned farming enterprise at Kobarid which are very big and awkward in their form, are certainly not in harmony with the characteristic and delicate landscape of the upper valley of the river Soča. Similar examples from recent years can be seen also in the upper valley of the river Sava.

Farming enterprises should find more inventive architects, while the authorities responsible for location permissions and for plan arrangement should consider the edge of woods, the planting, the articulation of building masses, the main views and similar.

32

Pomanjkanje oblikovalske volje in zavesti je posebno očitno v razširjanju mestnih območij. Prav na vse strani okrog zgodovinskih jeder, na kmetijske in druge uporabne površine se širijo ekstenzivno postavljena stanovanjska naselja, ki so že danes velik komunalno-tehnični in arhitekturno-ambientski problem.

Na sliki je pogled s škofjeloškega gradu proti vzhodu.

Foto UI SRS, 1962

The absence of a desianing will and consciousness is especially obvious in the enlargements of urban areas. Around the historic cores widen extensively developed housing settlements in all directions over agricultural and other useful areas and now already represent a big problem in regard of communal facilities and the architectural and town planning arrangement. In the picture is the view from the Castle of Skofja Loka towards the east.

33

V vaseh po Selški dolini in povsod po Sloveniji sledimo hitro in po navadi neustrezno oblikovano prenovitev kmečkih domov. Stara okna, ki so mnogokrat res premajhna, zamenjujejo stereotipna »trodelna« okna, kamnite portale »modernejši« betonski. Ljudje v teh hišah pravijo, da so naredili večja okna zaradi vlage v zidovih, vendar stanja niso izboljšali, ker so zidovi še vedno neizolirani.

Iz arhiva UI SRS

urbanizem in širše prostorsko planiranje, ki je iz slednjega izšlo, ustvariti osnove za kreativno in konservatorsko delo, ki bo kvalitete naravnega okolja v krajini in mestih ohranjalo in razvijalo naprej.

Preden pogledamo nekatere rezultate dosedanjega dela, je prav, da omenimo še **odnos mesta in pokrajine** ali bolje poselitve in krajine, kakršnega vidimo v sedanji urbanistični praksi. To vprašanje se v današnjem hitrem razvoju gradbenih površin ob mestih in blizu mest pojavlja v ostrih nasprotjih nenačrtnosti in potrebe, da zavarujemo naravna bogastva in koristi širših skupnosti. Poplava enodružinskih hiš v predmestjih in ob glavnih cestah in neustrezne adaptacije v starih vaških naseljih, so med

najočitnejšimi pojavi. Nič manj škodljivo pa ni pomanjkanje odnosa do reliefa, osončenja, vegetacije, talne vode itd., ki ga kažejo graditelji teh hiš, a tudi lokatorji konvencionalno konfekcijskih stanovanjskih blokov in drugih objektov. Tak razvoj ustvarja **morbogenost okolja**, njegove **estetske posledice** pa so usodne za dolgo vrsto let ali celo desetletij.

Le malo urbanističnih načrtov naših mest je zajelo krajinske značilnosti prostora, v katerem leže, kje šele, da bi jih poudarilo. To je treba zapisati, čeprav je misel o pravilnem odnosu do krajine prav v zadnjih letih zelo napredovala in se uveljavila.

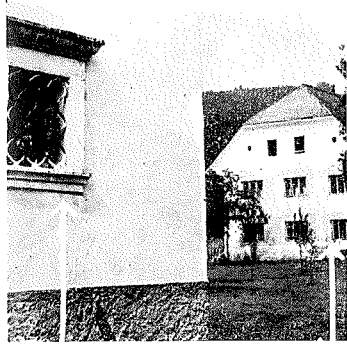
Za Ljubljano so značilna »vrata« med Rožnikom, oziroma Šišenskim hribom in grajskim hribom,

In the villages of Selška Valley as well as elsewhere in Slovenia, one can trace a rapid renovation of old farm houses, usually performed in an inappropriate design. Old windows, frequently, too small indeed, are replaced by stereotype »tripartite« windows, door frames of stone by »modern« ones of concrete. The inhabitants tell they had made bigger windows on account of moisture in the walls, yet there is no improvement in this regard as the walls have remained isolated.

33 34

35

34
Kako daleč nam uhaja iz rok preselitev prostorskih površin v okolici naših mest, kaže tudi ta slika, posneta na Bledu. Okolje, ki nastaja, je kaotično v vsakem pogledu, k vsaki hiši bo treba speljati dovozno cesto, kanalizacijo, elektriko, vodovod, kasneje tudi telefon, pločnik in še kaj. Foto UI SRS 1962

Also this picture of Bled shows how we are losing control over the changes in space arrangements in the environs of our towns. The situation which has been brought about, is chaotic in every respect; every house will have to be provided with a drive-in road, sewers, electricity, water supply, later a telephone, a paved side-walk and maybe more.

35
Posebno zgovoren zgled nedomiselnostno oblikovanih in na goljavo napačno postavljenih počitniških hišic je iz okolice Kobarida. V Sloveniji bomo v prihodnjih desetletjih postavili na tisoče počitniških bivališč, predvsem v krajih, ki jih moramo zaradi naravnih lepot varovati. Primerni rezervati in lokacijska ter oblikovalska načela bodo morala biti določena v regionalnih prostorskih načrtih.

Foto UI SRS 1963

A specially evident example of an uninventive design of holiday cottages and their wrong location on a bare place is seen near Kobarid. In the next decades, thousands of week-end cottages will be built in Slovenia, above all in those parts which have to be protected on account of their natural beauty. Suitable reservations and location as well as design principles will have to be regulated in regional plans.

oziroma Golovcem. Tretja **oporna točka** sta pri današnjih razsežnostih mesta že črnuška Straža in Tabor. Pa pogledi na Alpe, Krim in Polhograjske Dolomite, ki se morajo odsevati v vsaki urbanistično arhitekturni zasnovi v ljubljanskem prostoru. Generalni urbanistični načrt mesta varuje in porablja zelene jezike, ki deloma še segajo proti osrčju mesta med »kraki« zazidave ob arterijskih cestah. Podobno je s celjskim načrtom; tudi tam naj bi varovali zelene površine, ki segajo v sklenjeno mestno območje in tako ustvarjali povezavo mesta z okoliško pokrajino. K temu bi bilo treba pritegniti še odnos mesta do rek in voda, zaščito starih in razvoj novih parkovnih površin in nasadov, a seveda tudi boj proti onesnaženju voda in zraka.

Urbanistično-arhitekturni koncept je bil v mnogih uspešnejših načrtih naših mest osnovan na naravnih opornih točkah. Vendar je bilo to delo brez objektivizirane podlage, naključno in nedosledno. Prizadevanja, da bi prvine koncepta sistemativizirali in tako napravili širše veljavne in uporabne, so šele v povojih.

V okvirih tega razmišljanja bi želeli še opozoriti na nekatere študije urbanističnega inštituta SR Slovenije, ob katerih so zbrali tudi mnogo ilustrativnega gradiva o stanju in trendih v našem okolju. Del tega objavljamo, da bi pokazali glavne probleme razvrednotenja, posledic in vzorov, mimo tega pa tudi poskuse formuliranja izhodišč za načrtno delo v prihodnje.

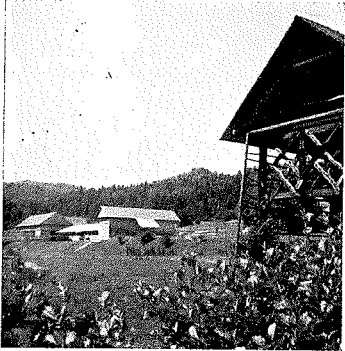
36

Med uspelejše objekte lahko vključimo tudi ta družbeni kmetijski objekt v Poljanski dolini, ki se prilagoden terenu in merilu okolja, lepo vključuje v krajino.

This farming object (owned by the state) in the Poljanska Valley can be counted among the successful objects, which are accommodated to the ground, the measuring scale of environs and included very nicely into the landscape.

36 37

38

38

Prvotna razčlenjenost naselij in pokrajine se izgublja, ko se z zidavo novih hiš naselja zraščajo med seboj. Še naprej bi bilo treba v območjih, ki sploh imajo perspektivo za družbeno gospodarski razvoj, ločiti urbanistično arhitekturne elemente: sklenjeno vaško naselje, zaselke novih hiš, proste in kmetijske površine, posamezne izolirane objekte. Na sliki je del Selške doline med Studenim in Češnjico

Iz valorizacijske študije UI SRS, 1960

The primary articulation of settlements and country is vanishing, as by new development the settlements grow into one another. In the areas where there are conditions for economic and social development, it would be necessary to proceed with a separation of the architectural town planning elements: compact village settlements, hamlets of new houses, free and agricultural surfaces and singular isolated buildings. In the picture is seen a part of the Selška Valley. (From the valorization study the Town Planning Institute of Slovenia, 1960)

Med prvimi nalogami, ki si jih je inštitut zadal, je bil poskus valorizacije krajinskih, urbanističnih in arhitekturnih motivov manjše regije, za primer pa je bila vzeta Selška dolina s svojim značilnim izročilom. Drugi primer je bilo delo v Zgornjesavski dolini ob pripravah za urbanistični ureditveni načrt Kranjske gore in drugih naselij. Prva akcija večjega obsega je bila tako imenovana regionalna analiza Gorenjske, ob kateri je nastal tudi elaborat Vrednotenje in zaščita gorenjske krajine z načelnimi opredelitvami in smernicami. Dalje regionalni prostorski načrt gornjega Posočja, smernice za generalni urbanistični načrt Bleda in končno obsežno zastavljeno delo ob izdelavi regionalnega programa razvoja regije v približnih mejah bivšega

Ljubljanskega okraja. Misli, o katerih smo govorili v uvodu, so zorele ob teh nalogah, izoblikovale pa so se tudi nekatere metode kompleksnega vrednotenja, ki se danes uveljavljajo v delu strokovnjakov v širšem krogu.

Velik prispevek in pogoje za napredek je pri vsem tem delu dal univerzitetni kader, zlasti katedra za razvoj arhitekture pri fakulteti, in v zadnjih letih tudi republiški zavod za spomeniško varstvo.

Prizadevanja hortikulturnih strokovnjakov in ljubiteljev in ne nazadnje razumevanje, ki ga za ta vprašanja kaže republiška urbanistična uprava, so tudi zagotovilo, da imamo osnove za uspešnejše delo v relacijah urbanizma in oblikovanja ter varstva krajine.

37

Ing. arh. Svetozar KRIŽAJ
VRSTNI BLOKI V VIPAVI
Row Blocks of Flats in Vipava